

Vold og psykologi

Psykologien har i sin individforståelse hatt tradisjon for å opptre nøytralt og apolitisk. Dermed har psykologien stilt seg på maktutøvernes side, som støttespillere for foreldre og menn som gjennom vold utøvde skadelig maktmisbruk. Gjennom syv års psykologistudium lærte jeg ingen ting om vold, ei heller om sammenhengen mellom vold/maktmisbruk og psykiske problemer. Dette ble ikke en gang nevnt i undervisningen om familierapi. Fortsatt gis studentene etter min mening minimal kunnskap om temaet. Dette står i kontrast til hva vi nå vet om vold og om de psykiske konsekvenser av å bli utsatt for eller eksponert for vold (offer og observatør). Studie på studie viser en markant sammenheng mellom opplevelsen av vold og utviklingen av psykiske problemer. Nyere traumepsykologi har med all mulig tydelighet dokumentert hvordan volden preger som utsettes for den. Volden påvirker ikke bare våre indre kart og våre kroppslige reaksjoner, følelser, tanker og handlinger, men faktisk også våre hjerners utvikling og fungering.

Studie på studie viser en markant sammenheng mellom opplevelsen av vold og utviklingen av psykiske problemer

For å forstå hvordan volden har blitt et ikke-tema i psykologisk tenkning og praksis, må vi kjenne psykologiens historie. Freud var i 1895 den første viktige person som lanserte en traumeforståelse av psykiske problemer. Her påsto han at årsakene til psykiske problemer kunne finnes i de overgrep pasientene hadde blitt utsatt for i sin oppvekst. Freud ble møtt av en massiv og aggressiv motstand. Han valgte å trekke tilbake denne teorien, og lanserte i 1905 en forståelse som kalles forføringsteorien. Volden og overgrepene fantes ikke lenger i barnets oppvekst, men heller i dets indre fantasi og behovsliv. Med et pennestøk fjernet Freud volden, overgrepene og maktmisbruk fra fagets bevisste liv. Dette dannet starten på et fagfelt som i tiår etter tiår lette etter årsakene til psykiske problemer inne i folks sinn, i stedet for å se på hva slags skadelige livsbetingelser disse individene hadde vokst opp i.

Psykologi er en virksomhet som forsøker å skape mening ut av atferd som kan være vanskelig å forstå. Det er avgjørende å kunne se volds- og maktdimensjonen for å begripe hva det er mange mennesker holder på med og hvorfor. Historisk sett har psykologien prøvd å skape mening uten å inkludere disse forholdene.

Per Isdal i temanummeret «Voldens psykologi», januar 2002